

סיפור החג – לצוות החינוכי ולהורים

חג שבועות הוא אחד משלושת הרגלים (השני), בהם היה נהוג לעלות לבית המקדש אשר בירושלים. החג חל לאחר סיום ספירת העומר, כחמישים ימים לאחר חג הפסח. בימים שבית המקדש היה בנוי, היה נהוג להקריב קורבן שנקרא 'קורבן הלחם' והחלה העונה של הבאת ה"ביכורים", אלה הם הפירות הראשונים של השנה משבעת המינים. מנהג הבאת הביכורים היה נהוג מחג שבועות ועד חג סוכות.

"וְהָיָה כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וַיְרַשְׁתָּהּ וַיִּשְׁבַּת בָּהּ. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאֲרֶצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ וַיִּשְׂמַתָּ בַטֶּנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ. וּבָאתָ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הֵהָם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֵיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָּא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֵיךָ... וְעָתָה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי ה' וְהִנֵּחְתָּו לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ. וַיִּשְׂמַחְתָּ בְכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ ה' אֱלֹהֵיךָ וּלְבֵיתְךָ אִתָּה וְהִלּוּ וְהִגִּיר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ." (ספר דברים, פרק כ"ו)

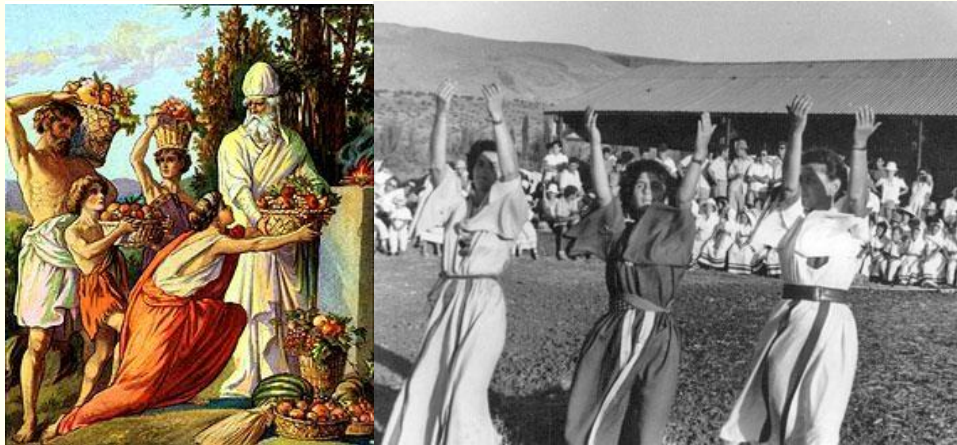
חג השבועות נקרא כך על שם שבעת השבועות שסופרים במהלך ספירת העומר. הוא נקרא גם 'חג הקציר', על שום כך שבעונה זו קוצרים את החיטה ו'חג הביכורים' על שום הבאת הביכורים.

לאחר חורבן ירושלים ובית המקדש השני (בשנת 70 לספירה) לא היה אפשר לקיים את המנהג של עלייה לרגל והבאת ביכורים לבית המקדש. הגלות שבאה בעקבות החורבן ניתקה את עם ישראל מעבודת האדמה בארץ ישראל, וכך איבד חג השבועות את אופיו החקלאי וקיבל תוכן חדש – חג מתן תורה, על פי המסורת שביום החג התקיים מעמד הר סיני, בו התגלה אלוהים וניתנו עשרת הדברות לעם ישראל.

בחג זה מנהגים רבים, כמו קישוט הבית ובתי הכנסת בצמחיה, אכילת חלב ודבש כזכר לפסוק "דבש וחלב תחת לשונך" המקושר למעמד מתן התורה, וקריאת 'מגילת רות', שסיפורה התרחש בתקופת חג השבועות.

בליל החג נוהגים להישאר ערים וללמוד תורה במה שקרוי "תיקון ליל שבועות". על פי המסורת, בני ישראל האריכו בשינה ולא התעוררו בזמן למתן תורה, ומשה היה צריך לעבור ולעוררם, ובתיקון התקבל המנהג ללמוד כל הלילה ולהיות ערים בבוקר ומוכנים למתן התורה. על פי החסידות והקבלה, יש ערך מיוחד ללימוד התורה בלילה זה, ויש בכוחו להשפיע על איכות הלימוד במהלך כל השנה שאחריה.

החל מראשית ההתיישבות החדשה בארץ ישראל, נוהגים לחגוג את חג השבועות בטקסי ביכורים וחגיגות סוף הקציר, בתהלוכות כלי חקלאות מקושטים, ריקודים ושירי ארץ ישראל, הבאת סלי פירות, ירקות ומאכלים מתנובת הארץ.

סיפור החג – מותאם לילדים

לפני שנים רבות היה בירושלים בית מקדש, זה היה בית מאד קדוש ליהודים והוא היה בניין מפואר ויפה. בבית הזה עבדו אנשים שקראו להם "כהנים". שהתפקיד שלהם היה לשמור על בית המקדש ולהתפלל, ולקבל את פני האנשים שהיו באים להתפלל בבית המקדש.

שלוש פעמים בשנה היו אנשים רבים באים לבית המקדש, כדי להתפלל ולהביא מנחות (מתנות). העלייה לבית המקדש נקראה "עלייה לרגל" (מכיוון שעלו לירושלים ברגל), ולכן שלוש הפעמים האלה נקראות "שלושת הרגלים". זה היה קורה בסוכות, בפסח ובשבועות.

בחג השבועות, שחל שבעה שבועות אחרי חג הפסח, נהגו האנשים לבוא לבית המקדש. הם היו הולכים מרחק גדול ברגל, ממקומות שונים בארץ, ומביאים "ביכורים" לכהנים. הביכורים היו גידולי החקלאות הראשונים (פירות, ירקות, חיטה, בעלי חיים, ביצים, חלב). כמו כן, היו מביאים שיבולי חיטה ולחם.

החג הזה היה חג חשוב במיוחד לחקלאים ועובדי האדמה. בגלל הבאת הביכורים והקשר לחקלאות ולאדמה, נתנו לחג הזה עוד שמות כמו: "חג הקציר" ו"חג הביכורים".

על פי הסיפור, עשרת הדיברות ניתנו לעם ישראל על הר סיני באותו היום של חג השבועות, ולכן קוראים לחג גם "חג מתן תורה".

מגילת רות – מותאמת לילדים

היו הייתה משפחה שגרה בבית לחם ליד ירושלים. להורים של המשפחה קראו אלימלך ונעמי. שנה אחת הייתה שנת בצורת – זוהי שנה שלא ירד בה מספיק גשם, האדמה לא הניבה פירות, ולכן לא היה מספיק אוכל. בגלל המצב שלא היה אוכל, המשפחה החליטה לעבור יחד לארץ אחרת, שנקראה "מואב", שם לא הייתה בצורת. הם חיו שם כמה שנים, הצליחו שם, והבנים שלהם התחתנו עם נשים מהעם שחי באותה

ארץ, שהיה עם שונה מהם, העם ה"מואבי". אחד הבנים התחתן עם אישה שמה "רות". אחרי הרבה שנים רצתה נעמי, האם של המשפחה, לחזור לארץ בה נולדה ולעיר בית לחם. רות הכלה שלה אהבה אותה מאד ורצתה לבוא איתה, הן היו חברות מאד טובות ועזרו אחת לשנייה, אפילו שהן היו למעשה משני עמים שונים (נעמי הייתה עבריה ורות הייתה מואביה). רות החליטה ללכת עם נעמי והן התחילו מסע ארוך יחד בדרכן חזרה לבית לחם.

בתקופה הזאת הייתה מצווה לא לקצור את כל השיבולים בשדה, ולהשאיר קצת בקצה השדה, לאנשים שאין להם. נעמי ורות, שרק הגיעו לבית לחם מארץ מואב, לא היה עדיין לחם או רכוש. ולכן הן הלכו לקצור שיבולים בקצה של אחד השדות, כדי שיוכלו להכין לחם מהחיטה ולאכול.

כאשר רות הלכה לקצור שיבולים, היא פגשה את בעל השדה שנקרא בועז. הוא מאד התרשם מכך שרות היא חזקה ועצמאית ומהדרך בה היא דואגת לנעמי, שמבוגרת ממנה. בעז הרשה לרות לבוא כל יום לקטוף שיבולים בשדה שלו. הם נפגשו שוב ושוב, ולמדו לחבב זה את זה, ולבסוף החליטו להתחתן, להקים בית ולהביא ילדים. האמונה מספרת שאחד מהצאצאים של רות ובעז היה מלך מפורסם מאד – המלך דוד.

נעמי נשארה חלק מהמשפחה וחברה טובה של רות גם לאחר נישואיה.

מנהגי החג

הבאת סלי ביכורים

במהלך חג השבועות נהוג להכין סלי ביכורים, אלה הם סלים המלאים בפרות הארץ ובתנובת הארץ, מוצרי חלב ומאפי חיטה. את סלי הביכורים נוהגים להביא לחברים או לבני משפחה. המנהג הוא זכר למנהג הבאת הביכורים לבית המקדש.

אכילת מאכלי חלב וחיטה

אכילת מאכלי חלב וחיטה הם חלק חשוב ממנהגי חג השבועות. מנהג אכילת החלב מקושר להלכות התורה, כפי שכתוב בפסוק "דבש וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ" (שיר השירים פרק ד פסוק יא). חג השבועות הוא גם חג הביכורים החג שנועד לשמוח ולהודות לה' על הארץ הטובה שנתן לנו, כנאמר "וַיִּבְאֲנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ".

קישוט הבית בירק והכנת זרי פרחים לראש

קישוט הבתים באלמנטים מהטבע, ויצירת זרים מענפים ופרחים לראש. מנהג זה הוא סמל לביכורים בבית המקדש ולהרמוניה של האדם עם הטבע. לעיתים קישוט הבית בעצים ופרחים מזכיר את עץ חג המולד בתרבות הנוצרית, ולכן מרבית המשפחות נוהגות להתקשט בזרים לראש, ולא מקפידות על קישוט הבית.

לבישת בגדים לבנים

במסגרת חגיגות שבועות נהוג ללבוש בגדים לבנים, כסמל לחגיגות, לפשטות הטבע ולתנובת החלב.

תיקון ליל שבועות – מנהגי תפילה ופיוטים

בליל חג השבועות נהוג להשאר ערים כל הלילה וללמוד את התורה. מנהג זה הוא לזכר כך שבני ישראל לא התעוררו בזמן למתן תורה, ומשה היה צריך להעיר אותם. כך אם נשארים ערים כל הלילה, מוכנים למתן התורה בבוקר. בבוקר שבועות קוראים בתורה את פרשת "יתרו", המתארת את מעמד הר סיני.

קריאת מגילת רות

קריאת מגילת רות היא חלק מהקריאות המתבצעות במהלך "תיקון ליל שבועות". הסיבה לקריאת המגילה ולקשר בין שבועות למגילה, היא העובדה שהסיפור התקיים באותה תקופה של חג השבועות, ובשל האלמנטים החקלאיים שבסיפור (שיבולים בשדה).

מי-ישועות – חג המים

בחג השבועות נהוגות "חגיגות מים" והתזת מים על העוברים ושבים. מנהג זה הוא מנהג שהיה קדום בקרב יהודי צפון אפריקה, הם האמינו כי מי שמתיזים עליו מים בשבועות לא יאונה לו רע כל השנה. כיום המנהג הוא בעיקר בין ילדים, המקיימים "מלחמות מים".

ערכי החג והתאמה לערכי יד ביד

- א. נתינה- בזמן הקציר, היהדות מורה לכל חקלאי להפריש חלק מהיבול (לקט, שכחה ופאה), ולהשאירו בשדה לנזקקים. בנוסף נהגו לעלות לבית המקדש ולהביא ביכורים (חקלאיים) לכהנים שעבדו בו.
- ב. עבודת האדמה- קבלה ונתינה (הקשר בין עבודת האדמה על ידי האדם ומה שהיא מחזירה לו בתמורה).
- ג. טבע, צמיחה והתחדשות.

דגשים לסביבת חינוך רב תרבותית

חשוב לזכור שהילדים מגיעים מרקעים שונים – מלאומים ודתות שונות, כמו גם מבתי חילוניים ואף אתאיסטים. עקב כך, לימודי הדת והאמונה המלאים מתבצעים בכל בית בנפרד לפי אמונת ההורים. תפקידנו הוא לעשות חשיפה תרבותית, ולא דתית. אין ללמד את הילדים אמת דתית מוחלטת ("אלוהים אמר ש..."). ניתן לומר "ביהדות מאמינים ש..." או "אני כיהודיה מאמינה ש...". יש לזכור שהילדים הם קטנים ורכים ואין צורך להיכנס לעומק לדיונים של דת ואמונה, אלא לגלות רגישות לנושא.

פעילויות חינוכיות לקראת החג

אפשרויות לקישוט הגן

סביבה חינוכית בנושאים: קציר, פירות וירקות, שדות חיטה, טרקטורים, טנא, פרחים, ארץ זבת חלב ודבש, צבע לבן, ערימות חציר, כפות תמרים.

סיפורים ושירים

יצירה ואמנות

אוכל ובישול

מרחב וסביבה, פעילויות קהילתיות (PBE)

חג שבועות שמח !

